

Raadsinformatiebrief

Zaaknummer: 369854	Openbaar
--------------------	----------

Verzonden aan de raad op:	18 FEB 2026
---------------------------	-------------

Onderwerp:	Integraal Ruimtelijk ontwikkelperspectief (IRO)
------------	---

Kennisnemen van:

Het Integraal Ruimtelijk Ontwikkelingsperspectief (IRO) Kustzone Harlingen.

Beste raadsleden,

Inleiding

Voor u ligt informatie over het Integraal Ruimtelijk Ontwikkelperspectief (IRO) voor de kustzone van Harlingen. Het IRO is het resultaat van een meerjarig, intensief samenwerkingsproces tussen de gemeente Harlingen, de Provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân binnen het Programma Harlingen, onderdeel van het Fries Programma Waddenkust van de provincie Fryslân. .

Korte terugblik

Het Fries Programma Waddenkust

Langs de hele Friese Waddenkust spelen thema's als leefbaarheid en krimp, landbouw en verzilting, waterveiligheid en klimaat en recreatie en toerisme. Dergelijke grote thema's vergen een brede aanpak. Het Fries Programma Waddenkust is bedoeld om huidige en toekomstige initiatieven in dit gebied verder te brengen en met elkaar te verbinden om tot een integrale gebiedsgerichte ontwikkeling te komen.

Programma Harlingen; Dijk, Stad en Wad

Vanuit de noodzaak om beleidsopgaven in het compacte en complexe Waddenfront beter op elkaar af te stemmen, hebben de gebiedspartners (provincie, gemeente en Wetterskip) geconcludeerd dat gedeeld inzicht en gezamenlijke koersvorming noodzakelijk zijn om toekomstige projecten succesvol en efficiënt te kunnen realiseren. Dit heeft aanvankelijk plaatsgevonden binnen het Programma Harlingen.

In het kader van Programma Harlingen is een verkenning voor het gebied in en voor de kustzone van Harlingen uitgevoerd. In januari 2023 hebben wij met deze gebiedsverkenning ingestemd en bent u daarvan op de hoogte gesteld door middel van een raadsinformatiebrief, gevolgd door een raadsinformatiebijeenkomst.

Deze gebiedsverkenning brengt de opgaven, oplossingsrichtingen, mogelijkheden voor financiering en planning in beeld. Belangrijke opgaven in het gebied zijn de noodzakelijke dijkversterking op het traject Koehool-Zurich in het kader van het HoogWaterBescherms-Programma (HWBP) van het Wetterskip Fryslân, vervanging van het sluisencomplex Tsjerk Hiddes en diverse gemeentelijke projecten in de kustzone, onder meer de ruimtelijke kwaliteit van het Havenfront/Veerhaven en Parkeerterrein.

Deze gebiedsverkenning gaf aanleiding om de vervolgstap naar een integrale gebieds-ontwikkeling te zetten, het Integraal Ontwikkelperspectief (IRO).

IRO

Het IRO is geen juridisch bindend document, maar vormt een inhoudelijke koers voor toekomstig beleid, projectontwikkeling en regionale samenwerking. Voor de gemeente Harlingen is het een belangrijke bouwsteen voor de Omgevingsvisie.

Kern van het IRO

Het IRO schetst een geïntegreerde koers richting 2050 en is opgebouwd rond vier integrale strategische projectlijnen (ISP's):

1. Zoet en Zout in Balans,
2. Robuuste Vismigratie,
3. Havens van de Toekomst,
4. Het Waddenfront.

Deze ISP's verbinden waterveiligheid, natuur, economie, havenontwikkeling en leefbaarheid. Ze tonen waar koppelkansen liggen die gebiedsontwikkeling versnellen en versterken. Parallel aan het opstellen van het IRO heeft Wetterskip Fryslân de voorverkenning dijkversterking Harlingen afgerond. De verkenningsfase start medio 2026 (HWBP-subsidieaanvraag).

Een belangrijke kans is het verleggen van de Noorderhavendam als onderdeel van de dijkversterking, mits gebiedspartners de niet-HWBP-gerelateerde kosten gezamenlijk dragen. Hiervoor wordt een intentieovereenkomst voorbereid. De gemeente Harlingen zet hierbij stevig in op de economische en nautische belangen die randvoorwaardelijk zijn voor het behoud van welvaart van inwoners van onze gemeente én de regio.

Daarnaast vraagt het IKW om vóór de zomer van 2026 een programmatische aanvraag vanuit de gemeente Harlingen, zodat in 2026–2027 concrete Waddenfondsaanvragen kunnen worden ingediend.

Beoogd effect

Door de uitkomsten van het IRO te implementeren in toekomstige besluitvorming wordt bijgedragen aan:

- een gedeelde koers tussen gemeente, provincie en Wetterskip;
- een onderbouwde basis voor vervolgonderzoek en projectvoorbereiding;
- een programmatische basis voor IKW- en Waddenfondsaanvragen;
- duidelijkheid over koppelkansen die het Waddenfront versterken.

Belangrijkste koppelkansen

Het IRO identificeert meerdere integrale koppelkansen, waaronder:

- **Waterveiligheid + nautische veiligheid:**
Dijkversterking biedt kansen om de havenmond, Noorderhavendam en Zuiderpier te verbeteren. Een aangepaste havenmond bevordert zowel waterveiligheid als de gebruikswaarde van de haven.
- **Vismigratie + zoetwaterbeheer:**
Bij de Tsjerk Hiddessluizen zijn oplossingen mogelijk die zowel vismigratie verbeteren als verzilting beperken en de zoetwaterbeschikbaarheid vergroten.
- **Waddenslib + landbouwtransitie:**
De jaarlijkse baggeropgave (> 1 miljoen m³) kan worden gekoppeld aan pilots met grondverbetering in landbouwgebieden (Regiodeal NW-Fryslân).
- **Stad + haven + toerisme:**
Verbetering van de Zuiderpier en inrichting van de kustzone vergroot de recreatieve en toeristische waarde en versterkt de relatie tussen stad en Waddenzee.

Concrete projecten

Het IRO resulteert in een reeks duidelijke projecten:

Verleggen Noorderhavendam:

- Verbeteren nautische veiligheid en economisch potentieel havens,
- Koppelkans bij dijkversterking (HWBP),
- Onderzoek naar technische, juridische en financiële haalbaarheid.

Opwaarderen en/of verlengen Zuiderpier:

- Vergroten verblijfswaarde,
- Mogelijke verlenging t.b.v. buitenhavenontwikkeling,
- Meekoppelkansen met Kop Westerzeedijk.

Verbeteren vismigratie & beperken verzilting:

- Oplossingen rond Tsjerk Hiddessluizen,
- Belangrijk voor ecologie, landbouwwater en natuur.

Toepassing van Waddenslib:

- Onderzoekslijn vanuit provincie; besluitvorming medio 2026.

Natuur en ecologie kustzone:

- Mogelijke hoogwatervluchtplaatsen gekoppeld aan HWBP.

Onthaalplan Harlingen:

- Parkeren, mobiliteit en verblijfskwaliteit in relatie tot toerisme.

Vervolgstappen (2026–2028)

HWBP-verkenning (medio 2026):

- Gezamenlijke variantstudies Wetterskip–Provincie–Gemeente,
- Optie verleggen Noorderhavendam is tijdkritisch,
- Intentieovereenkomst over kostenverdeling wordt voorbereid.

Programmatische aanvraag IKW/Waddenfonds (voor zomer 2026):

- IRO is basis voor programmatisch projectplan,
- Nodig om projecten in 2026–2027 financieel in te kunnen dienen.

Brede samenwerkingsovereenkomst (SOK) (na zomer 2026):

- Governance, financiering, projectsturing en gezamenlijke lobby.

Uitwerking projectfiches (2026–2028):

- Technische, juridische en financiële uitwerking van o.a. Noorderhavendam, Zuiderpier en vismigratie,
- Onderzoek langparkeren in relatie tot IKW/Waddenfonds.

Financiën

Het IRO zelf scheidt geen directe financiële verplichtingen. Projecten vragen in latere fasen om investeringen, afhankelijk van nadere studies en subsidies.

Onderzoeken (2026–2027):

- Gemeentelijke bijdrage aan onderzoek Noorderhavendam (gedeelde kostenpost van provincie, Wetterskip en gemeente van max. ca € 500.000,-).
- Mogelijke verhoging bij meenemen Zuiderpier,
- Provinciale bijdragen nog onzeker.

Uitvoering (na 2028):

Financieringen mogelijk via o.a.:

- HWBP (waterveiligheid),
- IKW/Waddenfonds,
- Provincie Fryslân,
- Rijk / MIRT,
- Gemeente Harlingen,
- Port of Harlingen (nautische veiligheid).

De gemeentelijke bijdrage wordt pas bepaald na afronding van de HWBP-verkenningfase.

Rol van de gemeenteraad

Omdat het IRO zeer waardevolle inzichten geeft in de kansen en bedreigingen in het Waddenfront zijn partijen bestuurlijk al overeengekomen zich te committeren aan het IRO en samen te werken/op te trekken in de realisatie van de gevonden kansen en koppelkansen. Concreet betekent dit voor de gemeenteraad van Harlingen:

1. De raad neemt kennis van het IRO. In een binnenkort te organiseren informatiebijeenkomst wordt nadere toelichting gegeven op het doorlopen proces, de uitkomsten en het vervolgtraject en kunnen vragen worden beantwoord.
2. De uitkomsten van het IRO worden meegenomen in het proces Omgevingsvisie. De raad stelt deze visie vast,
3. Voor de belangrijkste koppelkans, het verleggen van de Noorder havendam (inclusief mogelijk upgraden en/of verlengen Zuider havendam t.b.v. verbeteren toeristisch potentieel) wordt er een intentieovereenkomst voorbereid met de provincie en Wetterskip Fryslân. De raad wordt tijdens de hiervoor genoemde informatiebijeenkomst geïnformeerd over het project en de rol van de gemeente(-raad).

4. Na overeenstemming over de intentieovereenkomst wordt de raad gevraagd een financiële bijdrage te leveren aan de onderzoeken die nodig zijn voor de verkenning van het project Havendammen (zie kopje financiën). Een doorkijk naar de totale investeringsopgaven en de verdeling over betrokken belanghebbenden zal onderdeel van het verzoek uitmaken. Een evenredige kostenverdeling voor zowel de onderzoeken als de uitvoering is voor het college rand voorwaardelijk. Dit moet eerst in een overeenkomst worden vastgelegd voordat we uw raad om een bijdrage vragen.
5. Voor de uitvoering van de projecten binnen het programma Harlingen zal de raad gebiedsvisies vast moeten stellen en/of planologische medewerking moeten verlenen.

Conclusie

Het IRO biedt een sterk fundament voor toekomstgerichte ontwikkeling van de kustzone Harlingen. Door het kennismaken van het IRO ontstaat een gezamenlijke basis voor vervolgonderzoek, financiering en bewustwording over verantwoordelijkheden en uitvoering van projecten in het Waddenfront.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Harlingen,
de secretaris,

S.C. van Gent

de burgemeester,

C.M. Sjerps

Bijlagen:

1. Integraal Ruimtelijk Ontwikkelingsperspectief (IRO) Kustzone Harlingen, 371303,
2. Raadsinformatiebrief d.d. 25 januari 2023, 192779.